

ED. FRANCK

Beatrijs

"Somme ochtenden kijkt ze naar de doffer die om zijn duim heen dans, in de galgaten van de kerktoeren. Ver van iedereen luistert ze naar het dokkende geloeke."

Zuster Beatrijs kan haar jeugdliefde niet vergeten. Voor hem verhaat zij na een hevige innerlijke strijd het klooster. Maar na zeven gelukkige jaren breekt voor Beatrijs en haar twee kinderen een sombere tijd aan. Alleen een wonder kan haar nog redden...

In de middeleeuwse Beatrijs-legende komen de hemelse en de aardse liefde op een tragische wijze met elkaar in botsing. Dit beroemde, tijdloze verhaal blijft boeien.

Vol respect voor de oorspronkelijke tekst maakte Ed Franck deze bewerking voor lezers van nu.

ISBN 90-317-1301-5

9 789031 713011

averbode valentijn

averbode

ED FRANCK **Beatrijs**

averbode *valentijn*

Wat bezielt in 's hemelsnaam een mens om een boek te schrijven?

Voor het geld hoef je het niet te doen. Daarvoor zijn er eenvoudiger wegen dan deze zenuwslopende worsteling met de taal. Hoe vaak hebben mijn vrienden me niet gezegd: 'Stop er toch mee, je verdient er nauwelijks een droge korst brood mee.' En gelijk hebben ze. Dus wat drijft me, vraag ik me af.

Het is avond, en in het kaarslicht zweeft mijn ganzenpen aarzelend over het nog lege papier. Binnenkort zal het vol woorden staan. Mijn woorden. Woorden waarmee ik een eigen kleine wereld heb geschapen. En in die wereld lopen mensen rond die ik steeds meer ben gaan liefhebben, blad na blad.

Misschien doe ik het daarom.

Of is het antwoord veel simpeler? Wellicht beult een schrijver zich af omdat hij het gewoon niet kan laten. Omdat hij zich een leven zonder schrijven niet kan voorstellen. Het is de reden van zijn bestaan.

Dus begin ik weer aan een boek.

Ik wil een verhaal neerschrijven waarin Maria, de moeder van Jezus, een belangrijke rol speelt. Ik ben een

diepgelovig mens. De wonderzachte, in stilte lijdende Maria heeft me altijd geboeid. Sterker nog, ik heb haar vanaf mijn jeugd vereerd, en ik schaam me er niet voor. Ook ik hoop op haar hulp als mijn geest mijn lichaam moet verlaten.

Het verhaal werd me verteld door de oude monnik Ghijsbrecht van de orde der wilhelmieten. Hij trof dit mirakel aan in een van zijn talloze boeken, waartussen hij als een wijze kluisenaar huist.

Het is de wonderbaarlijke geschiedenis van de nonn Beatrijs. Een vrouw met een zo machtig liefdesgevoel dat ze door het leven gegrepen en vermalen werd, en alleen een mirakel haar nog kon redden. Hetgeen ook gebeurde, want 'haar zal veel vergeven worden, omdat zij veel heeft liefgehad', zoals de bijbel ons vertelt over een andere ongelukkige vrouw, Maria Magdalena.

Ik wil dat het een boek wordt over de tragische grootheid van een mens die heen en weer geworpen wordt tussen hoop en twijfel, geloof en hartstocht, val en opstanding. Moge God mij helpen om de kern van deze strijd zuiver weer te geven.

Over de velden en weiden rondom het klooster hing nog de rust van een ongebooren ochtend. De wind slaapwandelde in de blaren van de wilgen en eiken. In de kloostertuin neuzelde hij in de fruitbomen die de nonnen zelf hadden geënt. Hij kondigde een vriendelijke dag aan.

De ommuurde gebouwen ademden geluidloos op de glooiing van het dal. Alleen in het koor van de kerk aarzelde een vaag gerucht. Een oliepitje begon te dwalen en in zijn spoor vlamden kaarsen op.

De kosteres Beatrijs was aan haar dagtaak begonnen.

Elke ochtend stond ze om vijf uur op, geluidlozer dan een vogel die zijn nest verlaat, om geen enkele medezuster uit haar slaap te halen. Ze had ruim de tijd om alles in gereedheid te brengen voor de gebedsstonde van zes uur. Te ruim, wist ze. Maar ze hield van dat eenzame uur vol stille gebaren en gedachten.

Keurend verplaatste ze een paar kaarsen, om een

ander lichtpatroon te krijgen. Het was de enige variatie die ze zichzelf toestond binnen de veilige eentonigheid van de ochtendrituelen. Soms vroeg ze zich af of de abdis dit spel doorhad en als ijdelheid veroordeelde.

Beatrijs' ogen dwaalden door de ruimte, haar vingers gleden liefkozend over een koorbank.

Langzaam, heel langzaam had ze van dit klooster leren houden nadat haar vader haar op haar twaalfde, tegen haar wil, had binnengebracht. Verbanning naar een groep vrouwen van adellijke afkomst, een toekomst zonder man of kinderen, nooit meer vrienden en feestjes en kirrende geluidjes als er jongens om haar heen zwierven... ze had het eerst afgrijselijk gevonden.

Maar het klooster had haar geduldig ingepalmd. Langzaam had ze een geestelijke pelgrimstocht ondernomen. Ze had ontdekt dat veel van de behoeften in haar adellijke familie het hart vulden met puin. In zeven jaar tijd was ze van meisje non geworden.

Maar soms bonsde het bloed onrustbarend in haar oren.

Beatrijs keek naar het eerste aarzelende licht dat door de ramen binnensijpelde. Straks zouden de gedempte, warme kleuren van het glas-in-lood oplichten.

Ja, ze hield van deze kleine kerk, met de geur van de geboende houten vloeren in het koor, de schittering van de koperen kandelaars, de glans

van de blauwe plavuizen, de stilte die altijd bereid was te luisteren. Kaarsen aansteken, olielampjes bijvullen, gebedenboeken klaarleggen, de kelken doen glimmen, de bloemen voor het Mariabeeld verversen, de klok luiden... ze deed het met een blijheid die als een zacht vuur haar binnenste verlichtte.

Maar toch wilde ze zich soms in brandnetels wentelen.

In gedachten verzonken sloeg Beatrijs een gebedenboek open bij het licht van een kaars.

Ze hield ervan in de bijbel te lezen en hele passages van buiten te leren, tot ze doordrenkt was van het goddelijke woord. En ze hield van het gezamenlijke bidden in de kerk, zeven keer per etmaal. Altijd opnieuw dezelfde voorgeschreven gebeden en psalmen, zodat het even vanzelfsprekend werd als ademen. En vooral hield ze van het zingen, zo hoog en zuiver dat ze zich in een engelenkoor waande. En van de stilte, als alle nonnen weer de kerk hadden verlaten. Een stilte die niet beangstigend of leeg was, maar vol als vruchtbare grond.

Maar soms wilde ze wel uitschreeuwen wat niemand mocht weten.

Beatrijs bladerde in het gebedenboek van miniatuur naar miniatuur.

Het was een rijk klooster met veel landerijen, prachtige boeken, stevige gebouwen. En toch leefden de nonnen in alle eenvoud. Niets per-

soonlijk bezitten en toch alles hebben, dat vond Beatrijs zo heerlijk. Opgenomen zijn in een groep. Vergroeid zijn met en gedragen worden door een gemeenschap. Met een glimlach dacht Beatrijs aan zuster Catharina met haar bochel. Als een vrolijke keizerin heerste ze over de keuken. En zuster Magdalena wiede haar kruidentuintje met de precisie van een chirurgijn. Zuster Angelica rook feilloos welke novice ooit een bloem van een non zou worden. Zuster Christina gaf elke koe, elk schaap, elke geit een bijbelse naam, en riep ze zonder zich ooit te vergissen. En verder nog Godeliva, Lutgardis, Hildegonde... Ze vormden een warm nest.

10 Maar toch had geen van hen ook maar een vaag vermoeden van de pijn van Beatrijs.

Op een miniatuur zag ze de afbeelding van een klooster. Ze begreep de liefde waarmee het kunstwerkje was geschilderd. Ook zij hield van deze beschermde plek. Als ze maar even de tijd had, dwaalde ze erin rond om zich vol te zuigen met de charme ervan. De geur van soda bij de wasplaats naast de fontein. De traagheid van de tijd in de stille tuin. Het kluitje boter op elk broodplankje in de eetzaal. De schemer en de geuren van de linnenkamer en de ziekenzaal. De rijen aardewerken kommen vol groenten en fruit en eieren in de hoge keuken. Het geritsel van de stromatrasen op de slaapzaal. De bloesems in de boomgaard en het eindeloze gezoem rond de bijenkorven. De uit-

barstingen van plotselinge vrolijkheid in de novicienschool. De gloed van de smidse in de werkplaatsen, de glans van de ketels in de brouwerij, het gestommel en gesnuif in de stallen. De muurschilderingen in de kapittelzaal. Het kriepende dodenpoortje naar het kerkhof. De zorgvuldig onderhouden bloemperken in de binnentuin. En het stille hart van deze kleine, maar wijde wereld met warme armen: de kerk. En zij was de plichtsgetrouwe en stipte kosteres ervan.

En toch had ze vaak het gevoel dat ze ongemakkelijk opgesloten zat in haar lichaam.

Beatrijs' ogen vielen op de woorden 'bruid van Christus'. Ze zuchtte. Hoe graag wilde ze geloven dat ze de bruid van Christus was. Dat ze maagd moest blijven om haar liefde te kunnen verdelen over vele mensen, en moeder te kunnen zijn voor al wie om hulp vroeg. Dat ze zich niet aan een man mocht binden, om open te kunnen staan voor iedereen.

Maar er waren ogenblikken dat er een gezicht opdook, zo helder, dat ze kreunde.

Beatrijs klapte het gebedenboek dicht en legde het keurig op de koorbank.

Ze voelde de sluipende spanning, die ze zo vreesde, groeien en groeien. Dadelijk zouden de beelden uit haar jeugd komen en ze wist dat ze die niet kon tegenhouden.

12 **Z**e loopt weer rond in de kleine burcht van haar vader. Twaalf jaar is ze, een meisje vol onuitgesproken verlangens. Met rode oortjes luistert ze naar de minneliedjes van de troubadours. Ze leeft mee met de geliefden, voelt de spanning van hun verlangens, die gerekt en gerekt wordt, want vervulling is het einde van de droom. Ademloos leest ze de beroemde ridderromans, waarin een held gevaarlijke opdrachten voor zijn geliefde uitvoert in een wervelende reeks avonturen. Met plezier luistert ze naar de 'liefdesrechtbanken' die haar vader als gezelschapsspel organiseert, en probeert te begrijpen hoe volgens de deelnemers twee geliefden zich moeten gedragen in de opgegeven situaties. Ze begint ernaar te verlangen dat geheimzinnige gevoel te kennen. Het is alsof iets haar roept, diep vanbinnen, vanuit de duistere kern van het leven; het worstelt naar licht, wil licht worden. En dat iets wordt iemand, krijgt een gezicht. En een naam: Egidius. Een slanke jongen van veertien met grappige zwarte krullen. Als een koningszoon loopt hij rond op het riddertoernooi, dat een aan-

tal adellijke families samenbrengt. Zij komt hem daar tegen, ze draaien om elkaar heen met zoekende woorden en verlegen gebaren. En wat moet gebeuren gebeurt, de vage lokroep neemt de onherroepelijke gedaante van vlees en bloed aan.

Maar vader waakt. Nee, want jij bent de jongste van drie dochters en er is geen geld meer voor een 'grote bruidsschat. Nee, want hij is de zoon van een familie die sinds mensenheugenis onze vijand is. Binnenkort breng ik je naar een klooster voor jonkvrouwen, en ooit zal je een machtige abdis worden. Ja, ik doe het voor je toekomst, een mooie toekomst.

En Beatrijs huult, want tegen een vader kan je niet op. Ze kijkt naar de mannen van haar getrouwde zussen en is jaloers, al vecht ze ertegen. Ze kijkt naar hun kinderen, kust en koestert ze, maar verbijt haar tranen omdat niemand haar ooit moeder zal noemen. Feilloos ziet ze de honger naar liefde en naar kinderen in de ogen van jonge dienstmeiden, elke zucht getuigt ervan. Ze fluistert 'Egidius' in haar koortsslaap, laat hem geheime briefjes brengen, leest met bonzend hart zijn roepende antwoorden, begint zich op te sluiten om geen jongens en geen kinderen meer te hoeven zien. Zo hoopt ze haar droom de kop in te drukken. En ze probeert er zich van te overtuigen dat het voldoende is God te dienen, dat ze geen echtgenote of moeder moet worden om een vol en rijk leven te leiden.

En op een ochtend valt de kloosterpoort achter haar dicht, en is ze een bedeesde novice die non zal worden.

Tot haar eigen verbazing ontwikkelt haar geloof zich in de loop der jaren tot een grote kracht. Maar een schrikwekkende tegenkracht ligt altijd op de loer: de herinnering aan een passie die moest sterven voor ze geblust was.

Elke keer als het maandbloed tussen haar dijen vloeit, haat ze haar lichaam. Dan spuugt ze op haar schouder, haar arm. En op haar borsten en haar buik. Ze spuugt tot ze geen spuug meer heeft.

En altijd die treiterende fluisterstem in haar hoofd: 'Beslis! Beslis!' En altijd opnieuw het opduiken van dat gevoel dat aandoet als een wonder, en die vreemde mengeling van vreugde en verdriet en weemoed en wraakzucht, tot haar hoofd er bijna van barst.

Steeds weer worden de vredige momenten verscheurd door een overrompelende kracht waartegen ze weerloos is.

En haar leven is bidden en werken, maar ook wachten en staren naar voorbijtrekkende wolken. Soms kijkt ze buiten de kloostermuren in kindergaten, en dan verkrampt haar hart. Soms kijkt ze te lang naar de opgeschoten jongens die het vee hoeden, en dan voelt ze een steek in haar buik.

Er zijn ogenblikken dat het strakke vel van de spanning lijkt te scheuren. Dan wrikt ze een

steensplinter los uit de kerkmuur en ze kerft ermee in haar huid, met gesloten ogen, daar waar niemand het kan zien. De wonden verzweren soms, maar ze gaat niet naar de ziekenzaal. Ze verbijt de pijn. Het zijn de dagen dat ze niet naar buiten wil gaan omdat de wereld te veel kleuren heeft.

Sommige ochtenden kijkt ze naar de doffer die om zijn duivin heen danst, in de galmgaten van de kerktoren. Ver van iedereen luistert ze naar het lokkende geroekoe. Ze weet dat ze het weer zal doen, het is niet tegen te houden. En ze strekt haar nek, bootst het geluid na, met groeiende passie, en beweegt haar hoofd rukkerig naar voren en naar achteren, tot ze hijgend en met het schaamrood op de kaken de ladder afdaalt. Daarna is ze enkele weken rustig, tot ze de zwaluwen hun nest ziet bouwen onder de dakgoot van de stallingen. En ze wordt weer onrustig, met reepjes stof en losse draadjes maakt ze een nest in een duistere hoek van de kerk. Elke dag gaat ze ernaar kijken, alsof ze hoopt er plotseling een ei in aan te treffen. En altijd komt de dag dat ze het woedend vertrappt. Ze weet niet of ze woedend is op het nest of op zichzelf.

Beatrijs en haar steensplinter. Beatrijs en haar doffer. Beatrijs en haar nest. Niemand weet ervan.

En zo wordt ze langzaam negentien zomers oud, zomers van glanzende appels, feestelijk klokge-

lui, koorbanken die blinken van duizend verhalen. Zomers van aandachtige omgang met kleine dingen, trage uren en schuifelende gedachten. Zomers van vloeibare vrede. En van pijn:

14 16

Met een zucht ontwaakte Beatrijs uit haar herinneringen. Ze keek op en zag dat ze, zonder te weten hoe dat kwam, voor het Mariabeeld stond. Het was een heel oud, eikenhouten beeld met strakke plooiën. Maria hield haar hoofd licht gebogen, haar mond leek te glimlachen. Als alle zusters na de gebeden van negen uur 's avonds naar de slaapzaal gingen, en Beatrijs met haar zware sleutelbos haar ronde had gedaan, kwam ze altijd nog even naar Maria. In de stilte, die dan als een warme mantel over het klooster viel, vertelde ze Maria alles wat ze die dag had gedaan en gedacht. Dan had ze, als een kind, de moeder voor zich alleen.

Maar nu kreeg ze geen woord over haar lippen. Ze wendde haar hoofd af, begon nerveus heen en weer te lopen. Ze was bang voor de naderende nacht. Dan zou die stem weer komen: 'Je kunt het hebben. Dat weet je best. Je moet het alleen willen, hard willen, lang genoeg willen. En dan handelen. Dan is het van jou. Liefde van een man. Kinderen. Kinderen om te koesteren, om lief te hebben.'

17

O God, hoe vaak had ze zich al afgevraagd of het zou betekenen dat ze haar ziel ruilde voor de liefde. Of waren beide van dezelfde stof gemaakt? Welke prijs was de liefde voor en van een man waard? Ze had vaak naar de wolken gekeken, vaak haar oor op de oude grafstenen gelegd, maar nooit was er een antwoord gekomen. Ze had het zelfs aan Maria durven vragen. Maar hoe kon Maria haar raad geven, die haar kind als een geschenk had gekregen, zonder een man?

En op een dag had Beatrijs beseft dat ze heel alleen stond in haar beslissing.

Haar handen dwaalden over haar gezicht. Ze is mooi, ze weet het. Maar voor wie? Schoonheid die niet weerspiegeld wordt in de ogen van een ander, is een nutteloze schoonheid.

Steeds jachtiger liep Beatrijs heen en weer. Ze voelde dat ze niets meer beheerste, dat alles haar ontglipte. En toen ze zichzelf weer de eeuwige vraag stelde welke prijs het waard was, kwam met een schok uit haar diepste het antwoord: eender welke prijs, alles, het antwoord is absoluut.

Ze zonk op haar knieën: 'God,' prevelde ze, 'ik sterf duizend doden. Ik ben gewond door de liefde. De wonde zit zo diep dat ik er uitzinnig van word als ik niet toegeef. Vergeef me, het is een ziekte waar ik niet tegen opkan. Ik moet een ander leven gaan leiden. Iets, sterker dan mezelf, dwingt me om dit pad te gaan, en ik zal het gaan.' Beatrijs hilde.

Toen ze de zes slagen van het slaguurwerk in het kamertje naast het koor hoorde, stond ze moeizaam op. Het was tijd om de klok te luiden en het klooster tot leven te wekken.

Ze liep naar het koord, dat langs een muur door een luikje viel. De hoge tonen van het klokje zinderden over het dromende dal en de weinige huisjes bij de veldweg die langs het klooster naar de stad leidde.

Toen het geluid wegstierf, liep Beatrijs naar de deur van de kerk en duwde ze open.

In het ochtendlicht leek de wereld zo verwonderlijk nieuw, alsof God bezig was met zijn scheppingsdaad.

Beatrijs ademde diep in.

Ze wist wat haar straks te doen stond.

Beatrijs liet de knecht komen die vaak door de nonnen als bode naar de buitenwereld werd gebruikt. Ze gaf hem een verzegelde brief en een naam. Bang speurde ze naar mogelijke verwondering in zijn ogen, maar hij knikte met een uitdrukkingloos gezicht en verdween.

Toen begon het wachten. Het was geen bang wachten, want in de loop der jaren had ze regelmatig bewijzen ontvangen dat Egidius haar niet kon vergeten. Niet dat hij opdringerig was geweest, maar zijn schaarse brieven hadden onderhuids getrild. Beatrijs wist dat geen andere vrouw bij machte was geweest haar plaats in te nemen.

Ze probeerde haar onrust te bedaren door te bidden, maar de woorden leken tegen te wringen. Ze begon de kerkvloer te schuren, hoewel dit het werk was van lekenzusters. Vaak stond ze roerloos voor zich uit te kijken, om zich dan weer in een of andere bezigheid te storten.

En eindelijk, eindelijk kwam zuster Angelica haar roepen.

'Er is iemand voor je, in de spreekkamer.'

Nooit in die zeven jaren had haar hart zo licht gevoeld.

Ze keek door het getraliede raampje en zag hem zitten op de hoge, rechte stoel voor bezoekers. 'Egidius...'

Langzaam kwam hij overeind, als kon hij zijn oren niet geloven. Hij keek naar haar fijn besneden gezicht. Zij keek naar zijn krachtige gestalte. De jongen was een man geworden.

Langzaam liep hij naar het tralievenster. Een lange tijd keken ze elkaar aan, hun ogen vol oude herinneringen en een nieuwe glans. Ze konden geen woorden vinden voor wat er door hen heen joeg. Ze verbleekten en ze bloosden en voelden pijn en vreugde.

'Mijn liefste lief,' fluisterde Beatrijs opeens, 'ik... ik ben zo ongelukkig. Zeg iets, toe zeg iets dat me kan troosten. Er steekt een pijl in mijn hart. Trek hem eruit, jij alleen kunt dat.'

Even wendde ze haar hoofd af, als was ze verlegen om de naaktheid van haar woorden.

Egidius slikte. Aarzelend ging zijn hand naar de tralies.

'Mijn lieve vriendin,' zei hij, 'hoe lang al koesteren we onze kostbare liefde? Zelfs niet door één enkele kus werd hij ooit bezegeld... Venus, de

godin van de liefde, is een wrede tiran. Twee prachtige bloemen laat ze kwaadwillig verwelken. O, kon ik je maar overtuigen om...

Hij durfde niet verder te gaan, uit angst dat ze geschokt weg zou lopen.

'Wat wil je me zeggen, Egidius?' zei Beatrijs. Haar stem klonk onwerkelijk hoog.

Egidius bleef zwijgend naar de vloer staren.

'Ga door, ik smeek je', drong Beatrijs aan.

Egidius zuchtte. Opeens keek hij haar vastbesloten aan.

'Ik zou willen dat je je kloosterkleed aflegt. En dat je me zegt wanneer en hoe ik je kan helpen om hier weg te vluchten.'

22 Beatrijs hield haar adem in. Hij had de zware woorden gesproken waarvoor ze bang was, maar die ze met heel haar hart wenste te horen.

'Ik zal voor mooie kleren zorgen,' ging Egidius jachtig verder, 'en voor geld. Je hoeft je nergens zorgen om te maken.'

Er bestaan nog andere engelenkoren dan die in de kerk, dacht Beatrijs. Ze sloot haar ogen.

'Vertrouw me, Beatrijs', zei de hemelse stem. 'Ik zal je nooit in de steek laten. Lief en leed, zoet en zuur, wat er ook mag gebeuren, ik neem het er allemaal bij, want ik wil mijn leven met je delen. Ik zal je trouw blijven, geloof me.'

Beatrijs deed haar ogen open en keek hem aan. Langzaam gleed de spanning van haar gezicht. Ze glimlachte, en knikte.

'Ja,' zei ze, 'laten we samen verdwijnen. Laten we zo ver gaan dat niemand ons spoor kan volgen. Kom over precies een week 's nachts naar de boomgaard buiten de muren. Wacht daar op me onder de bloeiende egelantier. Ik zal naar je toekomen om je te volgen en je bruid te worden. Niets of niemand zal me kunnen tegenhouden.' Nooit eerder was zijn jeugdige glimlach zo innig geweest.

'Mag ik... mag ik je aanraken?' vroeg hij.

Beatrijs drukte haar gezicht tegen de tralies. Voorzichtig legde Egidius zijn vingertoppen op haar wang.

Zo stonden ze een tijdje roerloos.

'Ga nu', fluisterde Beatrijs. 'Ga en kom terug. Ik zal er zijn.' 23

Egidius knikte. 'Ook ik zal er zijn.'

Zwierig draaide hij zich om, want zijn hart was licht.

Beatrijs keek naar de dichtklappende buitendeur. Hoe lang ze daar nog stond, kon ze zich 's avonds niet meer herinneren.

Er zijn dagen dat een mens beweegt maar niet leeft. Er zijn nachten dat een mens slaapt maar niet rust. Zo waren de dagen en nachten die Beatrijs scheidde van haar vlucht.

Maar toen de laatste nacht aanbrak, begonnen haar lichaam en haar ziel weer te trillen.

De spanning werd zo groot dat ze de klok iets te vroeg luidde voor de gebeden van middernacht. Ze bad mee met de andere stemmen, maar vanbinnen hoorde ze alleen de flonkerende woorden van Egidius in de bezoekkamer, opnieuw en opnieuw.

Toen alle nonnen de kerk in een strenge rij hadden verlaten om naar de slaapzaal te gaan, bleef Beatrijs alleen in het koor achter. Haar ogen dwaalden door de ruimte. Het tijdstip voor het verscheurende afscheid was onherroepelijk aangebroken.

Vol angst knielde ze voor het hoofdaltaar. Ze durfde niet naar het kruisbeeld te kijken. Haar handen sloten zich in een kramp om haar hoofd en ze waagde het niet God aan te spreken.

'Maria, moeder met de zoete naam,' fluisterde ze, 'mijn lichaam kan het kloosterkleed niet langer verdragen. Gij weet welke gevoelens het hart van een mens kunnen inpalmen. Ik heb gebeden en gewerkt, gebeden en gevast, gebeden en mezelf gekastijd, maar het heeft niet geholpen. De liefde heeft mij in haar greep, zij stoot mij de wereld in, er is geen andere weg...'

Even aarzelde ze.

'God,' zei ze toen, 'u hoeft ik niets uit te leggen. Ik weet dat ik u verraad, maar... ik kan niet anders.'

Met bonzend hart wachtte ze af.

Er gebeurde niets.

Opgelucht stond ze op en liep naar het kleine zijaltaar met het Mariabeeld. De bloemen, die ze vanmiddag voor de laatste keer had ververst, geurden sterk.

Ook hier knielde Beatrijs. 'Ik word gek als ik hier blijf', zei ze zonder op te kijken. 'Ik moet aan de reis beginnen waarvoor een vrouw geschapen is.'

Haastig kwam ze overeind.

Met trillende vingers trok ze de smalle gordel los, waaraan de kloostersleutels hingen. Ze legde de sleutelbos vlak bij het Mariabeeld, zodat elke non hem snel kon vinden. Ze trok haar sluijer af en haar blonde haar waaierde uit. Toen deed ze het kloosterkleed uit, vouwde het zorgvuldig op en legde het op het altaar. Ten slotte trok ze haar

sandalen van haar voeten.

Met elk gebaar voelde ze zich naakter.

Ze rilde in haar lange wollen hemd, maar het was niet van de kou.

'Ik ben klaar', fluisterde ze.

Zonder nog om te kijken liep ze de kerk uit, recht het zilveren maanlicht in.

De stilte lag hemelwijd voor haar.

Angstig liep ze om de kapittelzaal heen. Misschien zou God nog ingrijpen of de duivel haar bespringen. Misschien zou een medezuster haar zien zonder haar kloosterkleed en gaan gillen. Beatrijs sloop achter de kerk langs. De aarde voelde koud aan, de nachtwind koel. Ze snelde naar de poort in de kloostermuur die toegang gaf tot de tuin. Pas toen ze daar doorheen was, keek ze schuw om. De nacht hing als een wazig gordijn voor het klooster, alleen tussen de hoge muren stond de hemel gespannen als een donkere doek.

Voor haar lag de tuin gehuld in diepe geuren, doordrenkt van het licht van de maan.

Beatrijs ademde diep in.

Toen rende ze langs de heesters van zuster Clara, langs de stenen bank van de abdis en het kruidentuintje van zuster Magdalena, tot ze achter de fruitbomen het heuveltje met de egelantier zag. Ze hoorde een paard hinniken en stokte in haar vaart. Aandachtig tuurde ze voor zich uit en op-

eens leken het maanlicht en de geuren samen te stromen naar één punt, de gestalte van Egidius.

Toen ze eindelijk voor hem stond en de hoop in zijn ogen zag, voelde ze opeens een diepe schaamte.

Zie me hier staan, dacht ze. Blootshoofds, als iemand die een boete gaat betalen. Barrevoets, als een misdadiger. In mijn hemd, als iemand die verbannen of terechtgesteld gaat worden. Hier sta ik, in een schandekleed in plaats van in een bruidstooi.

'Mijn liefste, kijk niet zo bedrukt', zei Egidius.

'Ik heb kleren voor je en nog veel meer.'

Hij wees naar de egelantier. Op de grond zag Beatrijs twee stel kleren uitgespreid, rood en blauw, fijn van snit. Ze koos de blauwe jurk, met bont gevoerd. Langzaam deed ze hem aan, het was een koninklijk gevoel.

'Dit hemelsblauw staat je beter dan het kloostergrauw', glimlachte Egidius.

Hij reikte haar een witte sluier aan.

Blauw en wit, de kleuren van Maria, dacht Beatrijs. Zou Egidius het zo bedoeld hebben? Is hij zo fijngevoelig? Of heeft Maria het hem ingefluisterd, als een teken voor mij dat ik in haar bescherming blijf?

Daarna kreeg ze twee zijden kousen en schoenen van fraai bewerkt, soepel geitenleer.

Een beetje onwennig bekeek ze zichzelf. Toen glimlachte ze. Ontroerd keek ze Egidius aan.

Hij pakte haar handen vast en drukte ze tegen zijn ogen. Hij kustte haar handpalmen, met de warmte en de tederheid van wat sterfelijk is.

Beatrijs rilde.

'Wat kun je in deze handen leggen?' fluisterde ze.

'Liefde en toewijding', antwoordde Egidius.

'Voor altijd?'

'Dé dood voorbij.'

'Twijfel je niet?'

'Samen zullen wij de liefde zijn.'

O, hoe hoofs is zijn taal, hoe zuiver zijn gevoel, dacht Beatrijs.

Egidius nam haar hoofd tussen zijn handen en kustte haar.

Nu pas, nu ik gekleed ben als een dame! juichte het in haar.

Ze wist niet of het de smaak, de geur of de vreemde tinteling was die haar het meest verrukte. Ze onderging het als een heel kalme en smeteloze ervaring, van een wonderlijke helderheid.

Toen liepen ze zwiingend naar het paard. Hij hielp haar in een wijde mantel met een kap. Even klopte hij op de zadeltas.

'Hier zit nog allerlei moois in voor jou', zei hij met glinsterende ogen. 'Maar dat is een verrassing.'

Hij hees Beatrijs voor zich in het zadel en leidde zijn paard zo stil mogelijk de boomgaard uit.

Een populier hield de maan gekluisterd aan zijn top. Beatrijs en Egidius vluchtten weg.

Ze reden aan één stuk door, tot de dag klaar was om als een reusachtig ei open te breken. De bomen rekten zich uit en begonnen te fluisteren.

Egidius bracht zijn paard tot staan aan de rand van een bos. Hij draaide zich om in het zadel en speurde de horizon af.

'Geen achtervolgers', zei hij.

Beatrijs zuchtte opgelucht. Ze zou geen lijfstraffen ondergaan, niet in de gevangenis terechtkomen, niet in het openbaar uit de gemeenschap der gelovigen gestoten worden. Waarom voelde ze zich dan toch nog zo bedrukt?

Egidius sprong van zijn paard en keek op naar haar gepijnigde gezicht.

'Vrijheid is geweldig, zelfs al voel je je verloren', zei hij.

Ze keek naar zijn lieve mond.

Ik moet mijn ogen en mijn oren geloven, dacht ze.

Egidius hielp haar van het paard en ze gingen op

haar uitgespreide mantel in de bedauwde gras-kant zitten. Samen keken ze toe hoe oranje lichtscheuten de horizon inpalmden.

'Als ik nu nog in het klooster zou zijn, zou ik op dit ogenblik de klok voor de eerste gebeden luiden', fluisterde Beatrijs opeens. 'Ik zou naar het dansen van de kaarsvlammetjes kijken. Ze schenken altijd iets mysterieus aan de schemering. Alsof er gelukkige zielen aanwezig zijn.' Ze huiverde en wreef nadenkend over haar blote bovenarmen. 'Misschien... misschien zal ik ooit spijt krijgen over mijn vlucht. Ik ken de wereld niet, maar ik heb het bange voor gevoel dat hij niet te vertrouwen is. Misschien is de wereld... een slinkse handelaar die je een ring van ijzer voor puur zilver probeert te verkopen...'

Egidius pakte haar hand vast.

'Beatrijs, mijn lief, geloof in mij', zei hij. 'God mag me de hel in jagen als ik je ooit in de steek laat. Zelfs voor een keizerin wil ik je niet ruilen. Waar we ook op onze zwerftocht zullen belanden en wat we ook zullen meemaken, ik blijf je trouw. Ik laat mijn erfgoed voor jou in de steek. Overtuigt je dat niet? Waarom kun je niet genieten van onze liefde? Bekijk jezelf eens, in die prachtige kleren! Is er een mooier symbool voor ons nieuwe leven?'

Hij verstaat de kunst om me met woorden dronken te maken, dacht Beatrijs.

Ze glimlachte, stond op en keek naar zichzelf. De dageraad gaf diepte aan het feestelijke blauw

van haar jurk en deed het stiksel van zilverdraad glinsteren.

Beatrijs begon in het rond te draaien en luisterde naar het ruisen van haar kleding. Opeens leek haar gezicht jonger, opnieuw geboren in het vroege licht. Een onbekende, tegendraadse kracht stroomde door haar heen.

'Ja, ja...' fluisterde ze.

Met verrukte ogen keek Egidius toe. Hij had het gevoel dat vleugels haar elk ogenblik in de lucht konden wegdragen.

'Wacht, dat is nog niet alles!' riep hij.

Hij liep naar zijn paard en haalde voorzichtig een paar dingen uit de zadeltas.

'Hier, voor jou', zei hij.

Hij legde een netje van gevlochten gouddraad over haar haar. Rond haar middel bond hij een gordel, met een beurs van gemzenleer en een toiletmesje van zilver. Om haar hals hing hij een kunstig bewerkt kettinkje, bezet met edelstenen. Ten slotte schoof hij een gouden ring met een robijn aan haar vinger.

'Voor altijd van jou!' riep hij vrolijk. 'Want ik heb ook nog vijfhonderd munten van zuiver zilver! Nooit zul je deze prachtige sieraden moeten verkopen, want nooit zul je in armoede leven. Dans met mij, mijn koningin!'

Ze legde haar handen in de zijne en traag en statig dansten ze.

De boomtoppen waren al overspoeld door licht,

de dag baande zich zegevierend een weg. De eerste geuren stegen op uit het bermkruid en de vogels begonnen aan hun feest van geluid in de heldere, ruime lucht.

In een plotse duizeling van verlangen drukte Egidius Beatrijs tegen zich aan en fluisterde: 'Lief mijn lief, vrij met mij, nu, hier.'

Beatrijs verstarde. Toen duwde ze Egidius van zich af. Ze voelde een steek. Hij begrijpt er niets van, dacht ze teleurgesteld.

Haar ogen werden donker, haar gezicht verstrakte.

'Lompe lummel!' siste ze opeens.

Onthutst keek Egidius haar aan. 'Ik... ik begrijp niet...' stotterde hij.

'Heb jij geen greintje zelfbeheersing?' snauwde Beatrijs. 'Ik ben niet preuts, maar ik ben en blijf een jonkvrouw. Geen herderinnetje dat zich ergens in het veld aan een scharretpartijtje met een edelman overgeeft. En ik ben zeker geen hoer!'

'Maar... ik...'

'Begrijp je me niet? Mijn eeuwige belofte van gehoorzaamheid heb ik al verbroken en binnenkort zal ik de belofte van kuisheid verbreken. Daar heb ik het al moeilijk genoeg mee! Geef me niet het gevoel dat ik een hoer ben, ergens in een berm! Alleen in een écht huwelijksbed wil ik je vrouw worden - ook al kunnen we niet voor de kerk trouwen. Pas dan mag je met me doen wat je zo graag wilt.'

Beschaamd staarde Egidius naar de grond.

'Wees niet boos', mompelde hij. 'Ik zal er met geen woord meer over reppen.'

Schuw keek hij op, en hij zag er zo lief uit dat Beatrijs niet kwaad kon blijven. In een opwelling van tederheid streelde ze zijn lokken.

'Jij bent nu mijn enige troost, Egidius', zei ze zacht. 'Ik heb voor jou gekozen, voorgoed. Alle vreugden van de hemel wil ik ruilen voor de vreugde om met jou samen te leven... o God, hoor mij, dwaas...' Met tranen in de ogen keek ze even van hem weg. 'Maar toch doe ik het, Egidius, voor jou, uitsluitend voor jou, vergeet dat nooit.'

Ze streelde vluchtig zijn wang en liep toen naar haar mantel.

Ze zagen akkers en schaduwstille hoeven. Ze zagen boeren die hun gezwoeg onderbraken om te bidden als ergens in de verte een klokje klepte. Ze kwamen reizende handelaars tegen, van wie ze voedsel kochten. Voorzichtig vroegen ze hen om inlichtingen.

En toen de zon op haar hoogste punt stond, keken ze van een heuvel neer op een stad. Een eiland te midden van vruchtbare landerijen. Met hun hand boven hun ogen tuurden ze naar de muren en de torens die er zelfbewust bovenuit staken.

'Dit wordt ons nieuwe thuis', zei Egidius.

'Voor altijd?'

'Voor altijd.'

Hij dreef zijn paard de helling af en in gestrekte draf reden ze naar de stad.

Met een zilverstuk snoerde Egidius de mond van de poortwachter. Opgewekt groette hij de mensen die ze tegenkwamen. Beatrijs keek strak voor zich uit, ze wilde de onderzoekende blikken niet zien.

Door walmende straten vol modder en afval,

honden en kippen reden ze tot op het marktplein.

'Blijf hier even zitten, bij deze fontein', zei Egidius. 'Ik ga op verkenning uit. Word niet ongerust als het even duurt.' Hij lachte geheimzinnig. En toen hij haar kwam halen, bracht hij haar naar een volledig gemeubileerd huis en bij de deur wachtte een dienstmeid op de eerste bevelen van de nieuwe meesteres.

'Mijn beurs is wat lichter,' glimlachte Egidius, 'maar we hebben een huis en... een fraai huwelijksbed.'

Hij liet een rijkelijk avondmaal klaarmaken. Bij het licht van een lantaarn dronken ze elkaar toe, terwijl over de daken de avondklok luidde en de zangerige stem van de stadswachter het uur riep.

'Jouw lippen beven', zei Egidius. 'Zo zijn ze me het dierbaarst.'

Hij stond op en met een ernstig gezicht trok hij haar van haar stoel.

'We hebben de wereld ginds achter ons gelaten', zei hij. 'Ik heb het gevoel dat... dat een nieuwe wereld wacht om geboren te worden. Op óns wacht om geboren te worden.'

Beatrijs dronk zijn woorden in als zoete wijn. Ze liet zich meevoeren naar de slaapkamer, naar het bed van kunstig houtsnijwerk.

En daar voelde Beatrijs voor het eerst in haar leven dat ze zich uitleverde aan een ander, dat ze hem alle macht over zichzelf gaf en zelf niets

meer overhield. Ze vond het angstaanjagend en groots tegelijk. Voor het eerst bedwelmdde ze zich met handelingen buiten de tijd, handelingen vol van de tederheid waarmee ook ooit de wereld was geschapen.

Toen hun lichamen waren uitgewoed, viel Egidius al snel in slaap. Beatrijs staarde door het raam naar de sterren. Ze luisterde naar zijn rustige ademhaling, die ze onbegrijpelijk vond, als het machtige bewegen van de zee.

'Ik ben, jij bent, wij zijn', fluisterde ze. 'Ik hou van ons.'

In het klooster al had ze het gevoel gehad dat haar ziel leed aan eeuwigheidsverlangen. Nu had ze ervaren dat de liefde ook een vorm van dit verlangen is.

Langzaam dommelde ze in, met een verwonderlijk vredig gevoel.

De toekomst is eindelijk begonnen, was haar laatste gedachte.

Betrijs en Egidius leidden een weelderig leven.

De dagen regen zich vredig aan elkaar, als de kralen van een rozenkrans die door de handen van een biddende non glijden.

38 Dit is wat liefde is, dit is wat leven is, dacht Beatrijs vaak als ze in de armen van Egidius lag. Haar hart was gebonden, maar nooit eerder had ze zo vrij geademd.

Op een vroege ochtend zei ze met gesloten ogen: 'Vannacht, heel even, voelde ik leven in mijn buik.'

Met al de tederheid van haar vlees omsloot ze het nog onvoltooide.

Vaak bleef ze roerloos staan en staaarde in de verte, alsof ze naar het onbekende beloofde land keek.

'Ik draag het paradijs in mij', zei ze.

Toen haar buik zwol, had ze het gevoel dat ze de hele breedte van de nauwe straten innam. Toch werd ze er licht en levenslustig van.

Met een vreemde ontroering keken zij en Egidi-

us elke avond in bed naar haar gespannen buik. 'Ik loop op regenbogen', zei Egidius.

Toen een lijster de belofte van de lente floot, liet Beatrijs haar eerste zoon de wereld in, bijna tegen haar zin.

Vol liefde keek ze naar het donzige ademen. Week na week volgde ze hoe hij met bijna blinde 'ogen naar het licht zocht, en ze vond het heerlijk als hij naar haar greep als een drenkeling.

Hoe vaak stond ze 's nachts in schrik op om te zien of hij nog in zijn wieg lag? Hoe vaak verzorgde ze hem met koele handen als hij koortsig was?

Het jaar daarop schonk zij hem een broertje, en Egidius een tweede zoon.

Hun eerste woordjes begonnen aan haar mond, hun eerste stapjes aan haar hand. Ze liepen de wereld in op de hartslag van hun moeder.

Ze ging met hen wandelen langs bloeiende meidoornhagen, wees op de grote wonderen van de schepping, leerde liedjes aan, vertelde verhaaltjes, kuste hun dwaze haren.

Zeven keer vierden Beatrijs en Egidius het meifeest, dansend rond de meiboom in luidruchtig gezelschap.

En het leven rolde rustig voort, alsof het nooit zou eindigen.

Maar in de loop van het zevende jaar ging het laatste zilverstuk de deur uit.

Beatrijs moest een voor een haar sieraden verkopen, en haar prachtige kledingstukken. Zelfs het paard konden ze niet houden, hoe de kinderen ook huilden. Ten slotte moesten ze het mooie stenen huis ruilen voor een zolderkamer.

Maar het waren pleisters op een houten been. Tot overmaat van ramp gingen in dat jaar de prijzen van voedsel en drank door een mislukte oogst scherp de hoogte in.

Nu en dan hielp een kennis hen uit de ergste nood, maar voor het eerst in hun leven voelden Beatrijs en Egidius op sommige dagen de honger knagen.

Beatrijs kon zelfs geen garen spinnen om wat geld te verdienen; alleen het dienstpersoneel van haar vader kon omgaan met het spinnewiel. En Egidius had nooit een ambacht geleerd; zijn afkomst verbood hem met de handen te werken.

Stilaan werd de toestand hopeloos.

'Ik sterf nog liever dan dat ik ga bedelen', zei Egi-

dius. 'Ik ben van adellijke afkomst, ik kan me niet tot bedelen vernederen. Welke edelman wil afhankelijk zijn van lagere standen?'

Beatrijs knikte, ook zij voelde die onoverkomelijke weerzin.

Egidius begon steeds meer in zichzelf verzonken rond te lopen, en hoe Beatrijs ook probeerde, ze had het gevoel dat ze hem niet meer kon bereiken.

Als ze buiten de stadsmuren ging wandelen, leek het struikgewas vervuld van vermoedens van onbekend leed. Ze werd rusteloos, want Egidius was geen rustpunt meer. De kamer werd niet meer knusser als hij binnenkwam, niet meer kaler als hij wegging.

Zijn liefde verzandde. Beatrijs voelde het aan zijn lichaam, want een lichaam kan niet liegen. Hij wreef zijn gezicht niet meer met een vertroetelende beweging tegen haar warme buik. Hij probeerde niet meer doorheen haar lichaam een meer gevoelige laag bloot te leggen. Zijn tederheid dekte haar niet meer behaaglijk toe.

Soms klampte ze zich met een plotselinge heftigheid aan hem vast, maar liet hem onmiddellijk weer los, als was ze betrapt op een verboden handeling.

En zo lagen ze avond na avond in het duister te staren, met afgewend hoofd. Dan vlogen de gelukkige jaren kleurrijk aan Beatrijs' ogen voorbij, tot een zwarte vlek opdook. En met die

zwarte vlek ging ze de nacht in, want haar eenzaamheid kon niet meer door hem opgeheven worden.

Op een dag sprak Egidius de dodelijke en onherroepelijke woorden uit.

'Onze liefde heeft geen kans meer', zei hij.

Beatrijs keek hem aan.

'Voor de liefde is er altijd een kans,' zei ze, 'en als er geen kans is, komt dat uitsluitend doordat er te weinig liefde was van jouw kant.'

'Nee,' zei hij, 'armoede heeft niets om de liefde te voeden.'

Drie dagen later verbrak Egidius zijn dure eden van trouw. Toen hij vertrok, terug naar zijn geboortestreek, gaven ze elkaar een dode kus.

Terwijl Beatrijs naar zijn rug keek, staarde ze in de verschrikkelijke as van haar liefde.

Machteloos klemde ze haar kinderen tegen zich aan.

Die avond lag ze onwennig in het veel te brede zolderbed.

De volgende ochtend knielde ze voor het eerst in zeven jaar, om voor haar en haar kinderen hulp te vragen aan Maria. De sterke en tegelijk tedere moeder, die zelf ooit sterveling was geweest en de weg van de pijn en het leed had afgelegd. De moeder van vele smarten, omwille van haar kind.

Na haar gebed ging Beatrijs naar de slapende kinderen kijken. Zonder hen met de ogen los te laten, dacht ze na.

Ik moet ze redden van de hongerdood. Leren spinnen heeft geen zin, ik zou in twee weken hoogstens één brood verdienen. Bedelen is te onzeker, en zo'n verschrikkelijke vernedering. Ook voor mijn kinderen. Ik wil niet dat de wereld mijn schande ziet, ik wil niet dat ik totaal overgeleverd ben aan de vrijgevigheid van anderen. Nee, er is een snelle weg naar het nodige geld. Een weg die ik in het geheim kan bewandelen. Niet in het stadsbordeel maar buiten de muren, in het veld. Daar zal ik mijn lichaam verkopen. Ze sloot haar ogen.

O God, toen u aan het kruis hing, en voor u die vreselijke maanloze nacht aanbrak, toen bleef alleen de liefde bij u achter, en die liefde was uw moeder. Ook ik moet nu mijn kruis opnemen, om mijn kinderen te redden. Uit moederliefde word ik hoer.

Diezelfde dag nog ging ze de deur uit. Omdat ze zo mooi was, was het niet moeilijk om afspraken te maken.

En toen ze achter een haag buiten de stadsmuren op haar eerste klant stond te wachten, dacht ze terug aan de ochtend van haar vlucht uit het klooster. Hoe ongenadig had ze toen Egidius uitgescholden omdat hij met haar wilde vrijen in het open veld, zoals de meisjes van lichte zeden doen...

44 Ze had tranen in haar ogen, zelfs toen ze naar de man glimlachte als deel van het spel, en ze wilde ze niet afvegen.

En opnieuw haatte ze haar lichaam, zoals in het begin van haar kloostertijd.

Die avond ging ze bij het raam staan en vroeg zich af welke dromen de nacht zou brengen.

Vanaf die dag ging ze heel regelmatig haar kruisweg naar het open veld, en nooit beleefde ze er ook maar één ogenblik plezier aan.

Ooit de bruid van Christus, nu de bruid van iedereen, dacht ze soms bitter.

Telkens als ze weer thuiskwam, hokte ze samen met haar kinderen, als eieren in een nest. Maar er was geen nest en dat deed pijn en Beatrijs hilde.

Ze wist niet of er in de wereld genoeg water was om haar tranen te voeden.

Elke nacht vocht ze tegen de duisternis in haar hoofd, maar nooit viel ze ten prooi aan wanhoop. Haar kinderen zouden overleven, en zij met hen.

Troost vond ze bij haar kinderen. Ze fluisterde lieve woordjes in hun oren terwijl ze hun haar kamde. Met zachte woorden leerde ze hen te leven. Ze antwoordde op al hun vragen - behalve op de vraag waarom ze soms een tijdje verdween en zij niet mee mochten gaan. Dan streek ze met afwezige blik over hun hoofd.

Troost vond ze ook bij Maria. Zeven keer per dag bad ze trouw de gebeden voor de moeder die alle leed verstond omdat ze het zelf ondervonden had.

En dan waren er nog de duiven. Sinds de dagen dat ze in de kerktoren van het klooster de doffer had nagebootst, wist ze hoe ze met duiven om moest gaan. En toen ze op een dag een duif met een gebroken vleugel in het veld aantrof, had ze eindelijk een trouwe vriend. Nergens ging ze nog heen zonder de duif op haar schouder.

Sommigen noemden haar spottend de Duifvrouw.

En de Duifvrouw ging haar gang naar het veld. En de jonge maan werd vol en werd een sikkkel.

En de wind speelde met jonge blaadjes en veegde de bomen schoon in de herfst en wachtte weer op het botten van de takken.

En de zwaluwen kwamen luidruchtig aan uit verre streken en troepten weer samen om te vertrekken.

En regen werd sneeuw en sneeuw werd regen en verdampte in de hitte van de zon.

En dit alles gebeurde met de regelmaat van een rondwentelend wiel, zeven jaar lang.

Maar eindelijk veranderde er iets in het hart van Beatrijs. Eindelijk was ze elke vorm van menselijke trots kwijt, en rijp voor de bekering. Het leven had haar murw gebeukt, haar de ziel afgenomen.

Vertwijfeld bad ze tot Maria: 'Uitverkorene onder de vrouwen, ik ben bang. Al droeg ik een boetkleed en kroop ik blootsvoets van land tot land, nog zou ik mijn ziel niet kunnen redden zonder uw hulp. Gij die zelfs mensen hebt gered die zich aan de duivel hadden verkocht, help me, pleit voor me bij uw Zoon. Elke dag heb ik tot u gebeden. Heeft ooit iemand dit vergeefs gedaan?' Rusteloos dacht ze na over wat haar te doen stond. En langzaam vond ze de kracht om de openlijke schande te trotseren, liever dan het eeuwige leven te verspelen.

Ze maakte een eind aan haar tochten naar het veld, pakte haar kinderen vast en zei: 'Kom, we gaan voorgoed weg uit deze stad.'

Met haar kinderen aan haar hand en de duif op haar schouder begon Beatrijs door het land te zwerven. Ze was bereid om te bedelen, om uitgelachen en bespot te worden, als bewijs van haar berouw om haar leven als hoer. Haar gezicht, waarvan de schoonheid al aangestast was door wat ze in de stad had meegemaakt, kreeg nog hardere trekken. Toch deden mannen onderweg vaak voorstellen terwijl ze met munten rinkelden, maar altijd weigerde ze kortaf. Hoewel de kinderen vaak honger leden, klaagden ze zelden, want ze voelden zich geborgen in haar liefde.

De nacht volgde op de dag en de dag volgde op de nacht, maandenlang.

Beatrijs sliep met haar kinderen in hooibergen, droge greppels en in schuren, soms in een gastvrije woning. Ze telde de sterren, luisterde naar de wind vol onbegrepen boodschappen en verloor elk gevoel voor tijd. Er waren geen muren en geen mensen om haar tegen te houden. Ze volgde de wegen die opdoken, zich aanboden

met de altijd eendere belofte van honger en kou en eenzaamheid. Haar voeten bewogen moeizaam, maar haar geest en haar hart vlogen ver weg, naar een herinnering voorbij Egidius.

Een herinnering die op een avond plotseling als een luchtspiegeling vorm kreeg, toen ze op een dal neerkeek.

Ze herkende elke muur, elk dak, elke boom.

Ze had gevonden wat ze niet had gezocht.

Langzaam zonk ze neer in het gras. Ze trok haar kinderen tegen zich aan en huilde. Ze huilde om al het mooie dat vernietigd was. Ze huilde om de onrechtvaardigheid van het leven. Ze huilde om alles wat vreselijk en droevig en onherstelbaar was. Ze huilde om de stille treurnis in de ogen van haar kinderen, en ze huilde om zichzelf.

Langzaam daalde Beatrijs in de invallende duisternis de helling af. Ze klopte aan bij een onooglijke hut langs de veldweg.

'We zijn uitgeput, we hebben de hele dag gelopen', zei ze tegen de vrouw die door een kier keek. 'Zouden we... wilt u...'

Meteen ging de deur wijdopen. 'Hoe zou ik je kunnen weggagen, met die twee arme schapen van kinderen!' zei de vrouw. 'Kijk toch eens hoe moe ze zijn, ze vallen bijna om. Kom binnen, kom binnen!'

De hut bestond uit één ruimte met wat schaarse meubels en een bedstee, maar het houtvuur brandde behaaglijk.

'Ik zal met jullie delen wat God me geschonken heeft', zei de vrouw hartelijk.

Ze sneed een paar dikke boterhammen, bestreek ze met vet en goot melk in drie kommen.

Met glinsterende ogen keek ze toe hoe de zwerwers zwijgend alles opaten.

'Mijn bed is voor de kinderen en voor jou', zei ze. 'Ik zal wel op de schaapsvacht bij het vuur slapen.'

Ze luisterde niet naar het protest van Beatrijs. Vlug stopte ze de kinderen onder de wol en ging toen weer bij Beatrijs aan tafel zitten.

'Mijn man was vroeger pachter van een stuk grond van het klooster. Sinds zijn dood - God hebbe zijn ziel, hij was een vroom man - sinds zijn dood, zei ik, mag ik van de nonnen in deze hut blijven wonen. Heilige vrouwen zijn het, stuk voor stuk, wat ik je zeg. Uit dankbaarheid help ik iedereen die ik kan helpen. De wereld is al slecht genoeg, zo is het toch? Blijf gerust een paar dagen, tot jullie weer fit genoeg zijn om verder te reizen.'

Beatrijs luisterde maar met een half oor.

Zou ik het durven vragen? piekerde ze.

50 'Je ziet er uitgeput uit', zei de weduwe, terwijl ze haar hand op Beatrijs' arm legde. 'Zou je ook niet naar bed gaan?'

'Nee, nee', zei Beatrijs haastig. 'Ik heb met zo weinig mensen kunnen praten op mijn zwerftocht. Ik ben blij dat ik...'

Zenuwachtig wreef ze met een vinger over het tafelblad.

Zou ik het durven vragen? dacht ze weer.

Even was het stil. De vrouw staaarde naar de duif op de schouder van Beatrijs.

'Jij bent een vrouw die veel heeft geleden', zei ze opeens met een zachte stem. 'Ik zie het aan de groefjes in je nog jonge gezicht. Jouw ziel staat in brand. Jouw vleugels zijn ook gebroken.'

Ik vraag het, dacht Beatrijs.

'Het klooster...' begon ze aarzelend. 'Het is een klooster voor jonkvrouwen, niet?'

De weduwe knikte. 'Heel voornaam, heel welvarend. En toch zijn het vrome nonnen. Je zult er geen roddelpraatjes over horen!'

Beatrijs trok wit weg.

Nu, dacht ze, nu!

Ze schraapte haar keel.

'Ik heb gehoord... onderweg vertelde me iemand over een non die kosteres is geweest in dit klooster en die... eh... veertien jaar geleden heimelijk is weggelopen... Niemand heeft ooit nog iets van haar gehoord, zei de man.'

'Die vent raaskalde!' riep de weduwe met een plotse drift. 'En als jij samen met hem de kosteres wenst te bekladden, dan mag je wel ophoepelen! Misschien wel twintig jaar al heeft het klooster al dezelfde kosteres, en er is in heel de christelijke wereld geen stiptere en vromere vrouw te vinden dan zij! Wie kwaad van haar spreekt, is minder dan een hond!'

Beatrijs schrok van de heftige reactie. Maar tegelijk was ze totaal verbouwereerd. Hoe kon het waar zijn wat de weduwe zei? Wat was er gebeurd? Aarzelend vroeg ze: 'Kent u toevallig de naam van de ouders van die kosteres?'

En toen ze de namen hoorde, wist ze dat de weduwe het over haar, Beatrijs, had toen ze de kosteres verdedigde.

In verwarring stond ze op.

'Vergeef me wat ik gezegd heb', mompelde ze.

'Ik zou nu graag naar bed gaan.'

De weduwe knikte en zuchtte.

'Ach, ik bedoelde het niet zo venijnig', zei ze, terwijl ze de duif van Beatrijs' schouder nam.

Voorzichtig betastte ze de vleugel.

'Slaap wel. Ik zal nog even zijn vleugel spalpen, ik heb het mijn man vaak zien doen. Ooit zal de duif weer vliegen, dat beloof ik je.' Voorzichtig kroop Beatrijs onder de dekens, om haar kinderen niet wakker te maken.

Piekerend lag ze een tijdje naar het rieten dak te staren. Toen ze merkte dat de weduwe sliep, knielde ze voor het bed om te bidden.

52

'Maria, ik heb spijt over al wat ik heb gedaan. Als ik gezuiverd kon worden door in een vlammeende oven te springen, zou ik het doen. Help me, ik smeek u. Heer, ik durf blijven hopen op uw vergiffenis. U heeft zelfs de moordenaar die naast u aan het kruis hing op het laatste ogenblik vergeven, omdat hij berouw had. Daarom durf ik te hopen op uw barmhartigheid, die even ondoorgrondelijk en bodemloos is als de oceaan.'

Ze kroop weer in bed en viel langzaam in een onrustige slaap.

Midden in de nacht hoorde ze in een droom een heldere stem: 'Vrouw, je hebt nu lang genoeg geleden. Maria heeft je willen helpen omdat je altijd tot haar bent blijven bidden. Ga naar het klooster en verbaas je niet. De poort is niet geslo-

ten. Je kloosterkleden, je sandalen en de sleutelbos liggen op het altaar van Maria. Veertien jaar lang heeft zij in jouw gedaante jouw plaats als kosteres ingenomen. Niemand heeft jouw afwezigheid opgemerkt. Maria wil dat je het klooster weer ingaat. Je zult er je bed leeg vinden.'

Beatrijs schoot wakker. Met bonzend hart dacht ze na over de stem. Was het misschien de stem van een boze geest geweest? Wilde hij dat ze bij het binnengaan betrappt werd? En in de gevangenis geworpen als dievegge?

O God, dacht ze, als de boodschap werkelijk van u komt, laat ze dan nog eens klinken.

De volgende dag maakte ze een lange wandeling, in grote cirkels om het klooster heen. Met haar ogen zoog ze de omgeving in zich op, terwijl ze de woorden van de stem eindeloos herhaalde. Ze speurde naar elk teken van leven. Als er een mens opdook, verborg ze zich achter struiken. Toen opeens de klok luidde, voelde ze een steek in haar borst. Ze begon te beven en moest gaan zitten. Met slappe benen ging ze terug naar de hut. Ze ontweek de vragende ogen van de weduwe en ging samen met haar kinderen vroeg slapen.

En in de nacht zei de stem vanuit het duister: 'Keer terug naar je klooster. Doe wat Maria je beveelt. Ik ben haar bode, twijfel niet.'

Weer aarzelde Beatrijs. Nog een derde keer, smeekte ze, want drie is het heilige getal; pas dan kan ik zeker zijn.

53

In kleinere kringen zwierf ze de volgende dag om het klooster heen. Ik ben haar bode, twijfel niet, bonsde het gedurig door haar hoofd.

De derde nacht bleef ze biddend waken. Plotseling rook ze de geur van mirre, een stralende gloed lichtte op en uit de wentelende kern ervan kwam een stem: 'Waarom doe je niet wat er van je gevraagd wordt? Ga, aarzel niet langer. Je kleren liggen klaar.'

Langzaam doofde het licht.

Beatrijs knikte. 'Ja,' fluisterde ze, 'dit licht kon niet van een boze geest komen, want die is een kind van de duisternis.'

54

Ze stond op, deed haar wereldse kleren uit en legde ze over haar kinderen. Voorzichtig drukte ze een kus op hun wang. Nog een tijdje keek ze naar hun gezichten, die door het smeulende haardvuur zwak werden verlicht.

Weer pijn, dacht ze. Houdt het dan nooit op?

'Ik vertrouw jullie toe aan Maria', fluisterde ze. 'Zonder haar bevel zou ik jullie nooit in de steek laten. Zij zal voor jullie toekomst zorgen. Ooit zullen jullie begrijpen waarom ik jullie moest verlaten.'

Ze zette de duif met de gespalkte vleugel op haar schouder, deed de deur open, keerde nog eens terug naar haar kinderen, keek, veegde de tranen uit haar ogen en verliet de hut.

H aastig stapte ze over de landweg naar het klooster.

Nu loop ik weer barvoets, in mijn onderkleed en blootshoofds in het duister, dacht ze. En weer met hoop in mijn hart. Mijn leven heeft een cirkel beschreven.

55

Boven haar scheurde de maan traag de wolken tot grillige flarden. Voor Beatrijs doemden de lange muren van het klooster op, met daken als vage mutsen.

Er juichte iets in Beatrijs, maar tegelijk wroette in haar het verdriet om haar kinderen.

Nooit meer zal ik op een simpele manier gelukkig kunnen zijn, dacht ze. Dat is de prijs die ik moet betalen.

Ze boog af om in de kloostertuin uit te komen. Toen ze bij het heuveltje met de egelantier kwam, bleef ze staan. Even overviel haar een donkere weemoed, maar toen schudde ze krachtig met haar hoofd en liep verder over het oude pad met de herinneringen.

De fruitbomen, het kruidentuintje van zuster

Magdalena, de stenen bank van de abdis, de heesters van zuster Clara.

Beatrijs had het gevoel dat ze er gisteren nog gelopen had.

De poort in de kloostermuur stond open... De grendel ervan dichtschuiven was vroeger altijd haar laatste dagtaak geweest.

Aarzelend liep Beatrijs erdoorheen en bleef toen staan.

Ze ademde de sfeer die tussen de gebouwen zweefde diep in.

Hier ben ik weer, dacht ze. Op mijn drieëndertigste. De leeftijd waarop Christus vaarwel zei aan de wereld. Zoals ik nu. Maar nu is het mijn beslissing en niet die van mijn vader. Nu pas voel ik me geroepen.

Ze sloeg een kruis.

Ik hoop dat me hier geen nieuw verdriet wacht, dacht ze.

Voorzichtig liep ze om de kapittelzaal heen naar de rechterkant van de kerk. Meteen zag ze dat de zijdeur openstond.

Met bonzend hart naderde ze de drempel. Ze meende een flauw lichtschijnsel te zien.

De olielampen, dacht ze. De olielampen branden. Alsof er niets is gebeurd.

Aarzelend deed ze een paar passen naar voren, en toen zag ze de vredige flikkering van de pitjes, tot in de uithoeken van het koor.

Ze wierp nog een snelle blik over haar schouder

naar buiten, en staaarde toen weer naar de kring van licht.

Ik kom uit het donker en word nu voor de tweede keer geboren, dacht ze.

In bange verwachting haastte ze zich naar het zijaltaar met het Mariabeeld.

De stem had niet gelogen. Daar lagen haar pij, haar kap, haar sandalen en de sleutelbos, precies zoals zij ze achter had gelaten.

Ze zette de duif in een hoekje naast het altaar.

Langzaam, bijna plechtig liet ze de pij over haar schouders glijden. Hij voelde aan alsof ze hem gisteren nog gedragen had.

Ze stopte haar haar onder de kap. Nee, de wrong had ze nog niet verleerd.

Ze schoof de sandalen aan haar voeten. Ze waren nog precies zo stevig en soepel als toen.

Beatrijs zonk voor het altaar op haar knieën, om Maria te danken voor haar hulp.

Daarna begon ze bedrijvig rond te lopen. Ze controleerde of de olielampen bijgevuld moesten worden, legde alle gebedenboeken klaar, trok het altaarkleed glad, wreef een kelk op met haar mouw... Een soort vredige roes palmde haar in. Haar gezicht ontspande, haar stappen werden veerkrachtig.

En toen het slaguurwerk middernacht aangaf, snelde ze naar het klokkentouw en liet de klanken feestelijk over het klooster zwieren.

Terwijl de nonnen de kerk inkwamen, zocht

Beatrijs hun ogen af, maar in geen enkele blik zag ze ook maar enige verwondering.

En Beatrijs liet zich wiegen op de klanken van het gezamenlijke gebed, en zong mee met één stem die nooit zo helder was geweest.

Over een paar dagen vliegt de duif triomfantelijk de lucht in, dacht ze. Een gebroken vleugel is niet een gebroken leven.

Ze glimlachte.

Hoe ging het verder met Beatrijs en met haar kinderen?

De twee jongetjes waren ontroostbaar toen ze merkten dat hun moeder verdwenen was. De radeloze weduwe trok met hen naar de abdis, die haar de opdracht gaf voor de kinderen te zorgen. Het klooster zou de kosten dekken.

Toen Beatrijs dit te horen kreeg, voelde ze zich dankbaar en opgelucht.

De dagen vol stille handelingen begonnen zich weer aan elkaar te rijgen met een weldoende regelmaat.

Maar telkens als de herinnering aan haar daden door haar hoofd spookte, sloeg de onrust toe. Ze had het gevoel dat haar geheim te zwaar was om de rest van haar leven met zich mee te dragen. Maar ze schaamde zich te zeer om het aan wie dan ook te vertellen.

Pas na een nieuw visioen vond ze eindelijk de kracht om haar verleden op te biechten aan een abt die het klooster kwam bezoeken. Hij schonk haar de vergiffenis die haar ziel reinigde en tot rust bracht.

Het was op diezelfde dag dat de duif van Beatrijs zegevierend naar de wolken vloog.

Toen de abt vertrok, nam hij de twee kinderen van Beatrijs mee, om ze op te voeden tot vrome monniken. In zijn preken vertelde hij - zonder naam of plaats te noemen - het verhaal van zuster Beatrijs.

En zo kwam deze wonderbaarlijke geschiedenis in het boek van broeder Ghijsbrecht terecht.

Ik heb het naverteld om Maria te eren. Ooit breekt de dag aan dat u en ik voor de rechterstoel moeten verschijnen van Hem die de wereld op zijn handen weegt. Dan zal de voorspraak van Maria ons misschien redden van de eeuwige duisternis.

HEB JE DEZE TITELS VAN DE VALENTIJNREEKS AL GELEZEN?

Romeo en Julia

Ontroerend mooie prozabewerking van Shakespeares tragedie. Dit onsterfelijke liefdesverhaal laat geen enkele tiener koud.

Tristan en Isolde

Toevallig drinken Tristan en Isolde van een liefdesdrank, en hun passie wordt haast bovenaards. Tot de wereld haar rechten opeist...

Carmen

De tragische liefde tussen Carmen en Don José, twee mensen die elkaars wereld niet konden begrijpen. Naar de novelle van Prosper Mérimée.

Aeneas en Dido

Hertaling van Vergilius voor jonge lezers van nu. Nooit was het conflict tussen persoonlijk verlangen en plicht zo dramatisch...

Saidjah en Adinda

Een 'hebbing', livre de chevet, uit Max Havelaar gelicht als onvergetelijk liefdesverhaal. Een eerste stap naar de 'klassieke, grote literatuur'.

CIP

BEATRIS

Ed Franck

© NV Uitgeverij Altiora Averbode, 1997

Omslag: Peter van Poppel

Vomgeving: Joke Van Eyck

D/1997/39/72

ISBN 90-317-1301-5

NUGI 222

64 p.

20 cm - Valentijnreeks

Doelgroep: vanaf 14 jaar

Trefwoord: jeugdboeken, verhalen